National Library of Israel
Doar Hayom - דאר היום, 16.06.1932, page 2

בנים חורגים...

תנו לצפת את אשר לצפת, ולפקיעין את אשר לפקיעין

מאת י. קרניאל

לא ברצון אני לוקח הפעם בידי ובצער עמוק וכאב לב אכתב את השורות הבאות לתקן על השאלה הכואבת, שאלת צפת העלובה והמ-קופחת.

המשלחת הצפתית יצאה בפחי נפש ובא-כזבה מאת הסוכנות, כמו שיצאו שליחי פקיעין מאת הנהלת הקרן הקימת בירושלים.

צפת שלחה את מיטב עסקניה, את ב"כ מס-דותיה העליונים — ועד־המחלה, הדסה והבנק — שנקראו לבוא אל הסוכנות עפ"י יומתו של מר פרבשטיין, חבר הנהלת הסוכנות היהודית, כדי לדון על הצלת צפת מכליון! ועל הקמת הריסותיה —והנה יצאו בלב מלא ועם ודיהם על ראשם.

כי בנים חורגים הם בני הארץ, בנים פשלים הם אנשי צפת ודם של „נייטיבס" נוזל בעורקיהם.

אכן צדקו מנהלי קרן העזרה: כספי קרן-העזרה למען ארץ ישראל הם — וצפת אינה ארץ ישראל! צפת אינה קיימת על מפת המוסדות הל-אומיים שלנו, צפת היא מחוץ לתחום של הישוב הארץ ישראלי, מחוץ למחנה Out of bonds.

לא לחנם פנה העסקן הישיש ר׳ דוד שוב למנהיגינו ד"ר ויצמן בבקרו פעם את צפת ואמר לו בין יתר דבריו: „הכניסו את צפת במפת ארץ-ישראל!".

אבל, מה לנו ולה?—„מתה צפת, תחי תל-אביב!" מת הגליל העליון—יחי העמק!" זוהי הקו-ריאה של מנהלי קרן העזרה, זוהי סיסמתם, וזוהי החגיון והשכל הישר של קברניטי הישוב בסוכנות.

ואתם—אנשי הגליל העליון הנדחים, ילידי הארץ בצפת ובפקיעין המקופחים, לכו-כא ומצאו לכם פפגורים רוסיים, פולנים וגם אמריקאים — רק לא ארץ-ישראלים!...ובאתם עמם ירושלימה ונפתחו לפניכם מיד כל דלתות הסוכנות והמוס-דות הלאומיים בפתחו של אולם, ושערי הטפה של קרנות העזרה והקרקע יפתחו לכם בנקל כשערי עלי-כאבא בשעתו.

ואז—לא עוד תחיו בנים חורגים כי אם בני ציון היקרים, המסולאים בפז ובאלפי פונטים, האמונים עלי תולע ועלי קרקע!

* * *

חברי המשלחת הצפתית באו ירושלימה כדי לדון עם הנהלת קרן העזרה על אופן השמוש בשאי-רית כספי קרן העזרה, שהוקדשו למען צפת כדי לקומם את הריסותיה ולבנות את חרבותיה.

שליחי-מצוה אלה באו בלב מלא תקוה ואמו-נה, כי הפעם ימצאו אזנים קשובות לדרישותיהם הצודקות וכי קריאת החצלה S.O.S לצפת המוכע-לא תהיה כקול קורא במדבר...

ואולם, כפי שספרו לנו חברי המשלחת, היה היחס של מנהלי קרן העזרה לגבי הענינים החיו-ניים של צפת לא רק מרגיז כי אם גם מעליב —יחס של זלזול ובטול.

לשוא נסו לדבר על ערכה ההיסטורי של צפת, על עברה המוזהר ועל הקדושה הנוספת על עניה של יוסף קארו ושל האר"ז הקדוש, לשוא דברו על ערכה המדיני של בירת הגליל העליון, ההולכת ומתרוקנת מיושביה היהודים, — ומעשרת אלפים אוכלסיה העברים ירדה פלאים עד אלפיים תוכי כמושות:—„זוהי ספרות, זוהי „ליטראטורה"! זרק להם באירוניה מר פרב-שטיין, החבר הפולני של הסוכנות היהודית בירו-שלים.

צפת—טענו חברי המשלחת—היא עיר הב-ריאות, שתוצנה הטבע בכל הסגולות הדרושות לחבראה ולקיומנות. סיר הרברט סמואל, הנציב הראשון ליהודה, בלה את ימי הופשתו בארץ לא על חרי הלבנון ולא על הכרמל היפה כי אם על מרומי צפת, הוא ומשפחתו, במשך ירחים שלמים. ירחי הקיץ, ושאפו אל קרבם את אויר הצח והרענן של צפת ושתו את מימיה הזכים ואת חלבה השמן, המבריאים את הגוף והנפש גם יחד.

אמנם, דרושים לנו פועלים ועובדים בארץ, אבל פועלים בריאים וחזקים, וצפת הרי היא המ-קום היחידי בארץ, שיש בה בית מרפא מיוחד לפועלים חולים.

צפת אינה עיר „חלוקנית ושנוררית", כפי שסובבים בעולמנו, כי אם עיר של סוחרים קטנים אמנם, אבל סוחרים חרוצים, ויש בה גם מוסדות חסד וצדקה לא פחות ולא יותר מאשר במבריה, בירושלים ותל-אביב.

ומה הן איפוא דרישותיה של המשלחת הצפתית?

לא „חלוקה" ולא חסד הם דורשים מקרן-העזרה, כי אם בנין ועבודה קונסטרוקטיבית בכסף שנשאר לזכותה בקופת קרן העזרה — סך 15000 לא"י.

* * *

אז, בימי אב החשוכים, אחרי הטבח הנורא והשרפה האיומה בצפת, נתלהבו ונתחממו הלבבות של מנהלי קרן העזרה, ובעידן דריתחא, נפתחו הארנקים בירושלים, ועמדו להקציב לעיר האומללה כך 60000 לא"י, להצלתה מסכנת מות ממש.

צפת עלזה ושמחה, כי קרן אורה נשקפה לה מקרן-העזרה, וקראה: „סוף סוף אכנה!". ואולם לא עברו שבועים שלשה, אחרי שנים שלשה בקו-רים של מנהלי קרן-העזרה על הרירי צפת הקרים, נתקררו הלבבות ונתקוצו הכיסים והסכומים, והסך 60.000 לא"י ירד 25000 לא"י. סכום זה נועד אז לבנין מרכז מסחרי בצפת ושכו-נה חדשה על המגרש הרחב, שרכשה קה"ק

על המצודה (כורגי) הסמוכה לעיר.

ואמנם, נבנה „המרכז המסחרי" על אפם ועל חמתם של אנשי צפת, ועל תרבות העיר הישנות נוספה עוד חורבה חדשה, חורבה מו-דרנית, שעלתה בסך 10000 לא"י ושבאה, כנראה, רק להגדיל את הגיתו בעיר העתיקה ולשמש „מלכרת" לאחינו בעת צרה.

והשכונה החדשה? — הרי הרגיש ד"ר ויצמן עוד במכתבו לחברי הלאומים בשנת 1930, כי עבודת הבנין של צפת החדשה הולכת ונמשכת? —

* * *

וכי תעברו כיום בחוצות צפת השוממות ונצבט לבבכם לראות עשרות עשרות של צעירים, המשוטטים ברחובות בעללים באפס עבודה ומעשה ומעיניהם נשקפת תוגת יאוש וצער—יאוש וצע-של צעיר אשר ידים לו ורצון לעבוד, לעמל ולהה-יות את עצמו, ואין!

הנוער הצפתי מביט על חברי הסוכנות ומנה-לי קרן-העזרה כעל אנשים המגרשים את בני הנעורים הצפתיים מן הארץ ומכריחים אותם, מחוסר התעניינות בעירם, לנוד למרחקים ולבקש מפלט בנכר.

כשבקר מר פרבשטיין בפעם האחרונה בצפת, קם אחד הצעירים המשכילים ואמר לו: בעוד שאתם ששים ושמחים על מאה מיליונים קטנים חדשים, שהשגתם בקושי מהממשלה, הרי אתם מגרשים מצד אחד מאות ומאות צעירים מבני-הארץ, שהורתם ולידתם היתה כאן, שחונכו וגדלו כאוירה של הארץ ושהם מסוגלים לחיות ולעבד בה לא פחות ממאה בעלי-סירטים-קטים חדשים.

ואיה כל צעירי צפת?—מזורים הם בכל קצוי תבל, זרועים הם בארצות הגולה: בברזיליה, ובא-נגטינה, סירו וצ'ילי, אוסטרליה ואפריקה השחורה ובפינות הכי נדחות שעל פני כדור הארץ. ושם בגלותם מחפשים הם את האושר והעתיד, שאולי נמצא הוא כאן על ידם, לו רק רצתה הסוכנות ולו רק הבינו ואת החקסטרים והפרבשטיינים שלנו. שם בגלות, הולכים צעירי צפת שחוחי-גב תחת נטל משא חבילות רכולתם ומתדפקים על דלתות הבתים לקנות מהם דבר-מה... ובלבם פניכם הם נושאים משא עוד יותר כבד, את „משא געגועיהם" התוסכים בכל עז לעיר המולדת.

לולא גלו בעל כרחם כל אותם מאות הצעירים מצפת מולדתם, ולו מצאו בעיר זו עבודה מה להתקיים בצמצום, האמינו-נא, אתם המנהלים הג-דולים בירושלים, כי אז לא קרו אותם המאורעות של אב בכל נוראותיהם וזוועותיהם בצפת האומ-ללה... כשם שלא קרו לפני עשר שנים, בשנת תרפ"א...

הנוער הצפתי שאף אף הוא לאידיאלים ורו-צה גם הוא ליצור לו חיי תרבות בצפת הנדחה. ועד היכן הדברים מגיעים, אפשר לראות מהעובדה, שקהלה, קרן העזרה מאנה להעמיד לרשות הצעי-רים את אולם הבנין הריק שעל המצודה, כדי לפתח בו בית-עם ובית-כינוס לצעירים ול-אורחים.

מתנגדים מנהיגינו לא רק למבוגרי צפת אלא גם לבניהם, ומגרשים הם אותם מעירם, מחוסר התענינות בהם ומחוסר יחס רצוי לנעורים.

הנה מדוע ברח הנוער מצפת להו"ל ויותר המקומות בארץ, כדי למצא עבודה וגם סיפוק נפשי ורוחני.

כי חורגים הם האבות, והורגי-שבעתים הם הבנים!

אין מה לדבר! סכנה גדולה מרחפת על צפת, סכנה לכל הגליל העליון מבחינה לאומית וטריטו-רית גם יחד!

ורואים אנו, לצערנו הגדול, כי מי שהיכולת והחובה בידיהם למהר ולהזדרז בהצלתה, הם מפפפים, מתיחסים לה בקרירות, במתינות, באדי-שות ובלא רצון!

צפת, בירת הגליל, הולכת ומתרוקנת מיהו-דיה. אחרי הבריחה הגדולה של יותר ממאה והמשים משפחות לרגלי המאו-רעות, יצאו ויוצאים מאתה יום יום ושבוע שבוע בחורים, צעירים, כמו שאומרים „המון" אנשי, כחיותר כובחר.

סבת יציאה זו היא, כמו שהזכרתי, כלכ-לית גרידא, יוצאים מצפת מחוסר עבודה, מחוסר פרנסה.

אם עשה לא יעשו מי שהכה והכסיף בידם לעשות כל מה שאפשר—עוד תגדל הרעה וצפת תשאר כאמת רק מושב-זקנים!

הכספ שנועד בשביל צפת, סך 15000 לא"י, צריך להשאר בצפת, ועל דרישה זו עמד גם הוע-הלאומי במכתבו לקרן העזרה.

הפיעה הראשונה, שועד קרן העזרה, צריך לעשות היא—קביעת ועדה מיוחדה מאנשים בקו-אים ומומחים שישתתפו בה גם אנשי צפת, היוד עים מה צריך לעשות לצפת כדי לבנותה, ומה הם דרדרים היותר טובים והיותר מועילים להצלת. וביחוד מה הם האמצעים התוסריים המסוגים הנצרכים לזה.

עבודתן שבודה נצרכה למאות הידים הצפ-תיות הבטלות, פרנסה ועבודה! חמשה-עשר אלף לירות א"י מנחות בקפת קרן העזרה בשביל צפת, ומנהלי הקרן יושבים מרשבות חשבונות של רבית לשנים ארוכות ודוחים באמת הבנין, ודוחים עד שתמרוח השעה מלפניהם.

צפת היא עיר חקיים בנות, ויש לבנות בה מלונים! צפת היא עיר הבריאה המהולה, היו-נות המשובחים של עין-זיתים וחגיל והשפכים המהוללים. צפת היא עיר שאפשר לפתח בה תע-שיה קטנה של טליות, ציציות, ושאר תשמיש-הדרושה.

עכשיו, במצב הקטסטרופלי בעולם, כשהמה-גר היהודי בגולה נחנק וסובל נוראות, עכשיו החלו בני צפת הרחוקים לשוב מגלות ברזיליה ואוסטרל-יה. עשרות צעירים עומדים לחזור, ואחרי שמעמי מ"ט שערי היסודות של הרוכלות הבזויה שם בגולה, משוכנעים המה כי רק כאן מקור החיים, ויקבלו באהבה כל עבודה בארץ.

ואחריהם גם בני צפת האחרים, בעלי הרכוש הזעיר, עמל עבודתם במשך השנים—סוכנים הם וחפצים לשוב עם כספם אל עיר המולדת, לו רק ידעו כי יש מתענין בסידודם וכי יש עתיד מצער לצפת.

ואם גם עכשיו יעמדו המוקדות הלאומיים מרחוק ויביטו על צפת כעל בת-חורגה לישוב המתחדש, ולא יתנו את ההתיחסה הראשונה בכספי קרן העזרה שנשארו—אם לא השתמשו בהם לצרכים אחרים?—עד לפליטה בשביל צפת: הרי הקיץ הקץ על צפת ועל הגליל העליון כלו.

שעה גדולה היא שעה זו בדברי ימי הישוב. גורל כל העיר צפת וחבל הצפון נתון עתה בידי אותם המנהלים של קרן העזרה ושל הסוכנות, שהיכולת בידם לקוממם, למונם או לדח-ריבם.

ואמנם לא יזדעזעו הלבבות ה„עורתיים" ו„הסוכנותיים" ברגע הנדול והחמור הזה?

האמנם ישארו לעולם בני צפת ושרידי אבו-תינו בפקיעין בנים חורגים?